

142. A lélek szenvedésének következménye a kiüresedés

A 259. számú énekkel hívogassuk a Szentlelket:

*Jöjj, Szentlélek, Úristen, áraszd reánk teljesen
Mennyből fényességedet, mennyből fényességedet!
Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj Szentlélek, Úristen!*

*Jöjj el, árvák gyámola, jöjj el, szívünk orvosa,
Oszd ki égi kincsedet, oszd ki égi kincsedet!
Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj Szentlélek, Úristen!*

Keresztes Szent Jánossal tanulmányozzuk tovább a sötét éjszaka imaszakaszt!

I. Az érzékek éjszakájában nem az érzékszerveink segítségével kerülünk közelebb Istenhez

Eddig már láttuk azt, hogy Isten az **érzékek éjszakájában** megköti az érzékeket, hogy jobban alá legyenek rendelve az értelemnek, és így Isten jobban a hatalmába vegye ezeket a külső képességeket. Tehát az érzékszervek, vagyis az érzékelés, a látás, a hallás, a tapintás és a szaglás „takarékra” lesznek állítva, mert **nem ezek által akarjuk az információkat, hanem a lélekből** akarjuk méríteni az indíttatást arra, hogy hogyan kerülhetünk közelebb Istenhez, illetve megélni azt, hogy Isten hogyan jön közelebb hozzánk.

1. **Az érzékek éjszakája** szakaszában már Isten az, Aki tevékenykedik: lefoglalja érzékszerveinket. A magunk részéről csak azt kell tennünk, hogy „megállj”-t parancsolunk érzékszerveinknek, vagyis behunyjuk a szemünket, hogy ne az evilág dolgai töltsenek be; „becsukjuk” a fülünket, hogy ne evilág információi töltsék be az értelmünket, stb.

A misztikus imában Isten az, Aki tevékenykedik. A léleknek tehát itt az a feladata, hogy hagyja Istent működni, Aki az érzékeket mintegy homályba borítja: szemünk nem „lát”, fülünk nem „hall” (tudniillik mást!), mert Isten maga akar ezen érzékszerveknek is a tárgya lenni.

2. Beszéltünk az **értelem és az akarat éjszakájáról** is, amikor Isten a lelket nem a diszkurzív, tehát fontolgtató elmélkedésre, hanem az elcsendesülés és az összeszedettség imájára hívja, hogy ne másra irányuljon a lélek gondolata és akarata, hanem Istenre. Isten tehát nemcsak a szemünktől vagy a fülünktől, hanem fontolgtató, elmélkedő elménk elől is elvonja az érzékelés objektumait. Ezért mintegy sötétségben marad az értelem is, meg az akarat is. A lényeg az, hogy az ember ne ijedjen meg, hogyha az imában azt tapasztalja, hogy nem jut el az értelmé az elmélkedés világosságára. Isten csak azért vonja el a tárgyakat az elmélkedő elme elől, hogy azután Ő legyen az, Akire az egész értelmünk és akarásunk irányulhat.

II. Éljük meg az éjszakai sötétség pihentető jellegét, és kizárólag Istent akarjuk!

Az érzékek nyugvásának megélése:

1. A szemünket csukjuk be, a fülünkkel ne a külső zajokra, információkra figyeljünk, hogy Isten az érzékszerveinket is egyre jobban maga felé fordítsa, illetve betöltse.

1.1) Ha **a szemünket** becsukjuk, akkor sötétséget érzékelünk. De ez nem fárasztó, hanem inkább pihentető. Az ember ugyanis éppen az érzékelt információk sokaságától fárad el. Ez a sötétség nem riasztó, hanem inkább az otthon meghittségét jelenti, ahol az egymást szerető embereknek nincs szükségük szavakra ahhoz, hogy jól érezzék magukat a sötétben is. Nem látják ugyan a másikat, de elég, ha tudják, hogy ott van. Az éjszakai sötétségnek ezt a megpihentető jellegét próbáljuk tehát a szemünk vonatkoztatásában is megélni: megpihen, mert nem zavarja a túl erős fény, a sok látnivaló. Igaz, hogy ebben a sötétségben az Urat sem látjuk, de ez nem nyugtalanít, mert tudjuk, hogy egyszer lesz majd hajnal, felkel a nap, és verőfényes világosság lesz. Most megelégszünk azzal a tudattal, hogy Ő itt van.

1.2) **A fülünkkel** ne a földi zajokra figyeljünk, hanem vágyódjunk a hozzánk érkező Urunk

lépteinek neszt meghallani!

1.3) **A tapintás**, ez az egész testünkre kiterjedő érzékünk is segíthet az érzékek éjszakájában, mert tudatosan próbáljuk elengedni magunkban a föld vonzását, szabaddá válni az ellazulás által a gravitációtól. Ha tudjuk érzékelni a föld vonzását, ahogyan a testünk súlya lefelé irányul, úgy az értelmünkkel tudjuk realizálni, megjeleníteni azt a vonzást is, amellyel Isten az ég felé, magához vonz. Képletesen szólva: Ha az ember koponyájába belülről egy csomót kötnének, és a madzagot felfelé húznák, akkor „éreznék”, hogy hogyan húznának bennünket az ég felé. Ilyesféle felfelé irányulást élhetünk meg akkor is, amikor az égi vonzerőre gondolunk.

2. **Most próbáljuk az értelemnek és az akaratnak a nyugvását megélni!**

2.1) **Az értelem éjszakában** az értelem tevékenysége elcsendesül, gondolatainkat Isten vonja magához.

2.2) **Az akarat éjszakában** az Úristen az akarásaink sokféleségét is segíti egyszerűsíteni. **Már csak egyetlen vágy van bennünk: az ég felé irányulás, az Isten utáni vágyódás.** Ez egyrészt azt jelenti, hogy sok vágyunkról lemondunk, másrészt pedig Isten sok vágyunkat elkéri. Mi pedig odaadjuk. Itt már nem szükséges részletezni, hogy melyek azok a vágyak, amelyekről lemondunk, vagy amelyeket az Úristen elkér tőlünk, csak annak az egyetlen váagnak engedünk, amelyet az Úristen szeretete oltott a szívünkbe: „Közelebb, közelebb, Uram, Hozzád!”

3. Ebben az imaszakaszban tehát nem annyira tenni, cselekedni kell valamit, hanem engedni, hogy az Úristen cselekedjen bennünk, Ő irányítsa magára gondolatainkat és akaratunkat, bár ebben az imamódban Isten még szabadon hagyja a külső érzékeinket és a belső képességeinket, vagyis az értelmet és az akaratot. Tehát ha akarnánk, kinyithatnánk az imádságban becsukott szemünket, és akkor az evilági dolgokkal töltődünk be, értelmünkkel figyelhetnénk, vagy akaratunkkal törekedhetnénk az evilági értékekre. De **a lélek kezd eljutni odáig, hogy nem akar másra gondolni, nem akar mást, mint Istent.**

3.1) Ha a jóllakottság érzete betölt bennünket, akkor már nem kívánunk többet enni, mást enni. Ha a lélek megízleli az Úrnak ezt a kizárólagos akarását, amellyel őt magához vonzotta, akkor már nem kíván másfelé orientálódni. A lelki élet mesterei úgy mondják, hogy **Isten birtokba veszi a lélek finom életét.** Vagy, ha a lelket egy piramishoz hasonlítjuk, akkor azt mondhatjuk, hogy Isten a lélek csúcsát érinti. Ezzel kontaktus jön létre: az Istentől megérintettség Őrá figyelmezést, Feléje fordulást eredményez. A léleknek itt nincs más dolga, mint hagyni, engedni, hogy Isten megérintse. Mintegy „megrezdül az ember szíve, mint a bokor, amikor madárka száll rá” (vö. Petőfi Sándor: *Reszket a bokor*). De ha nem is érzünk ilyen megérintettséget, lelki megrendültséget, akkor is a hitünkkel tudhatjuk, hogy Isten kezdi birtokba venni a lelkünket, kezdi az embert alkalmassá tenni arra, hogy betölthesse Önmagával.

3.2) **Ha szeretnénk jól imádkozni, de azt éljük meg – mint oly sokszor –, hogy nem tudunk jól imádkozni, akkor csak maradjunk ott Isten színe előtt csendes, mozdulatlanul, Reá irányulva!** Nem fogunk „a két szék közül a pad alá esni”, tudniillik hogy sem evilág dolgai nem adnak örömet már, mert azokat Istenért elhagytuk, sem Isten nem ad örömet, pedig Őt választottuk, hanem arról van szó, hogy a mélyponton át kell jutnunk, a holtpontra át kell lendülnünk, mint ahogyan a hintázó gyerek is úgy jut az egyik oldalról a másik oldalra, hogy közben egyszer a legmélyebb ponton, legalul van. Ha ebben a helyzetben fényképezik le, akkor a pillanatfelvétel úgy mutatja, mintha ott lenn állna a hinta. Tehát ha az imádságban még nem találunk vigasztalást Isten részéről, ne türelmetlenkedjünk! Végül is **az imádkozó léleknek maga Isten kell.** Isten nem valamit, nem csupán vigasztalást akar adni magából, hanem Önmagát, egészen. Ebben a lelki sötétségben, ebben a lelki mélyponton tanulhatjuk meg azt, hogy **ne a vigasztalásokat keressük, hanem a vigasztalások Istent!** A sötétség imaállapotában az érzékek tehát már nem találnak vigasztalást a földi dolgokban, de még Istent sem érzékeli a lélek.

Viszont tudnunk kell, hogy a hinta nem áll meg, hanem továbblendül a magasba. Tudnunk kell, hogy Isten a mélységből Hozzá kiáltó gyermekét nemcsak nézi, hanem szereti is, és szeretettel magához akarja emelni. Ha már nem találjuk az örömünket a földi dolgokban, de még nem találjuk meg az örömünket az isteni dolgokban, illetve Istenben sem, akkor **csak tartsunk ki türelemmel** ebben a sötét, kilátástalannak tűnő helyzetben! Az Úristen ugyanis csak azért kérte el az érzékeknek

földi dolgok feletti örömben való kielégülését, hogy majd mennyei dolgok örömeivel tölthessen be. Ennek érdekében pedig a lélek szívesen elvállalja a sötétben való várakozást is. Az értelem és az akarat éjszakájában pedig az értelmünk és az akaratunk már nem találja örömét a fontolgtató elmélkedésben, amely eddig Isten világosságával töltött el. Csak egy nagy üresség marad. Az innenső part fényeit már nem látjuk, és a túlsó part fényeit még nem látjuk, sötétben vagyunk a két part között. Vagy, mondjuk így: Egyiptom szolgátságának a földjére már nem kívánkozunk vissza, de a megígért földre, a túlsó partra még nem jutottunk be. Mégsem esünk kétségbe, mert tudjuk, hogy Isten megsegít ebben a sötét, kilátástalannak tűnő helyzetben is.

4. Az ember szenvedését fokozza

4.1) az a tudat, hogy emberileg kicsinyek vagyunk, végesek az erőink, s nem tudunk a biztonságot adó túlsó partra eljutni, és

4.2) annak megélése is, hogy Isten milyen nagy. Ő annyira szent, annyira hatalmas, hogy mi, a parányi teremtmények ugyan mit kereshetnénk Őnála, hogyan juthatnánk az Ő szíve szeretetének a közepébe? De pontosan ez a magunk kicsinységétől és Isten nagyságától való gyötrődés az, ami egy "sötét szemlélést" eredményez. A magunk kicsinységének és Isten nagyságának a szemlélése megragadja a lelkünket és eluralkodik rajta. Most hagyjuk, hogy az imában eluralkodjék rajtunk az élmény, hogy milyen **nagy az Isten, és mi milyen kicsinyek vagyunk!** Ez ne fokozzon le, hanem bátorítson! **Amit a magunk erejéből mi, emberek nem tudunk elérni, azt Isten hajlandó pótolni.**

Amikor a magunk kicsinységének ez a tudata eltölt bennünket, akkor azonban valamiképpen már Istent szemléljük, mert „látjuk”, hogy Őhöz képest milyen kicsinyek vagyunk, „látjuk”, hogy Ő milyen nagy. Próbáljuk most a magunk kicsinységét és Isten nagyságát csendben átélni, szemlélni! Mindegy, hogy honnan indulunk el: a magunk kicsinységének, vagy Isten nagyságának a szemlélésétől, az eredmény ugyanaz lesz. Már nem magunkkal foglalkozunk, hanem Istennel. Minél inkább Istennel foglalkozunk, annál jobban **kiég belőlünk az Istentől elhúzni akaró hajlam,** és mindaz, ami elvonna Istentől. Ez az, amiről Keresztelő Szent János beszél: „*Neki növekednie kell, nekem kisebbednem*” (Jn 3,30).

5. Ha egy edényből apránként kimerjük a koszos mosogatólevet, akkor egyre jobban kiürül. Végül már csak az üres edény marad, befogadásra készen, hogy tiszta víz kerüljön bele. Mi is megélhetjük, hogy az Úristen **egyre jobban kimeríti belőlünk azt, ami szennyes,** ami elszáradt, ami hasznavehetetlen. Ezért hívogatjuk a Szentleket: *Mosd meg, ami szennyezett, aszúságra hints vizet!* (Ho. 97/7). A Szentlélek-várásnak ez a nagyszerű élménye: „Rászorulok, Uram, a Te irgalmas segítségedre. Tedd meg Te azt, amit én nem tudok megtenni a magam erejéből! Égess ki belőlem minden salakot, hadd legyek szegényebb önmagammal! **Azért akarok egészen üres lenni, hogy Te tölts be engem egészen Önmagaddal!**”

Az Úristen komolyan veszi a lélek ajánlkozását. Nem csoda, hogyha elkéri akár a lélek boldog imaállapotát is. A lelki éjszakába való belépés előtt a lélek sokszor nagy édességet tapasztal az imában és Istenben, és sokat tesz az Ő szolgálatára. A sötét éjszakában a lélek azonban egyszer csak megtapasztalja ennek a boldog imakontaktusnak a hiányát. Ha visszaemlékezik is rá, hogy milyen jó volt azelőtt, amikor a Zsoltáros szavai szerint *boldogan vonult be az Úr házába* (vö. Zsolt 121,2), akkor most csak azt tudja konstatálni, hogy bár az Úr házába szeretne eljutni, de nem érzi a boldogságot. Ennek az édes állapotnak a hiánya csak fokozza a lélek szenvedését. Azonban nemcsak a boldog imaállapot emléke, illetve a hiánya fokozza a lélek szenvedését, hanem a magárahagyatottság és a vigasztalanság érzete is. „*Mint magányos veréb a háztetőn*” (Zsolt 101,8), olyan elhagyatottan virraszt az éjben. Úgy éli meg, hogy őrajta már senki sem segíthet. Csak a hite ad biztos tudatot, hogy **Isten mindenható, és pontosan ezzel az elvonásos módszerrel segíti lelke felszabadulását, kiüresedését a mérgező anyagoktól.**

6. A sötét éjszakában a hit mellett **ott ragyog a remény is, hogy egyszer majd vége lesz** ennek a fájdalmas tisztulási szakasznak. Isten barátainak, a szenteknek az életéből ismerjük: voltak akik rövidebb-hosszabb időn át éltek meg ezt a lelki éjszakát. A Jézusról nevezett (Avilai) Szent Terézről tudjuk, hogy tizenkét évig volt ilyen sötét imaszakasz az életében; Pazzi Szent Mária Magdolna pedig, szintén karmelita szerzetesnővér még ha részletekben is, de tizenkilenc éven át

volt a lelki éjszakában. Közben ugyanis csak-csak volt egy-egy békességes szakasz is, amikor a lelke megélhette Isten Önközlését, a béke gyönyörűségét és Isten barátságát.

Meddig tart ez a fájdalmas tisztulás? Addig, ameddig az Úr végre nem hajtja a neki tetsző tisztulást a lélekben, vagyis amíg a lélek olyan szelíd és alázatos nem lesz, hogy már eggyé válhat Isten Lelkével, egybeolvadhat Isten Szellemével a szerető egyesülés azon fokán, amelyet Isten irgalma akar neki juttatni. Ha az ember tudja, hogy ennek az igazi egyesülésnek az érdekében szükséges ez a sötét éjszaka, akkor nem ijed meg, ha ez hosszabb ideig, esetleg évekig is eltart. Itt a lélek szívesen elvállalja a kiüresedés gyötrelmét, a fájdalmas tisztulást, mint ahogyan az acél is „elvallalja” a fájdalmas pörölycsapásokat, amikor megedzik.

Keresztes Szent János mondja: „Ez a tisztulási szakasz addig tart, amíg a lélek meg nem szelídül, meg nem alázódik, meg nem tisztul” (*A lélek sötét éjszakája – A szellemi rész sötét éjszakája*, 7. fejezet). Tehát a szelíd és alázatos szívű Jézust kell kérnünk, hogy alakítsa szívünket szeliddé, alázatossá és tisztává. Akkor lesz azonos hullámhosszon Isten szeretetével. Akkor tud a két szeretet: Isten és az ember szeretete eggyé olvadni. Akkor tud Isten egészen behatolni a lélek mélységeibe, hogy Vele a szeretetben eggyé legyen. Akkor már nincs más imánk, mint ez: „Ne kímélj, Uram, ne sajnálj, alakíts, tégy szeliddé, alázatossá és tisztává!”

Mit jelent a krisztusi szelídség? Azt, hogy a lélek ellenkezés nélkül, a maga akaratához való ragaszkodás nélkül **elviseli** a dolgokat és eseményeket, tudniillik hogy azok nem úgy alakultak, ahogyan ő akarta, hanem **úgy, ahogyan Isten akarja**. Jézus is mint szelíd Bárány, nem nyitotta ki ajkát, amikor a leöletésére vitték. Ez a jézusi szelídség töltse be a lelkünket, amikor azt szeretnénk, hogy Isten vegye hatalmába az életünket!

Mit jelent a jézusi alázatosság? Azt, hogy elfogadjuk: „Isten a nagyobb, én a kisebb, én a kicsi!” Elfogadjuk, hogy legyen meg Isten akarata mindenben! **Ez a krisztusi szelídség és alázatosság** tehát **a lélek kiüresedését szolgálja**. Ez a szelíd és alázatos szív lesz alkalmas arra, hogy Jézus magához vonja, magába alakítsa, magáénak vallja, és Önmagával töltse be (vö. Szent Edith Stein: *A kereszt tudománya*, 160-162.).

A 97. számú énekkel kérjük a Szentlelket:

*Mosd meg, ami szennyezett, aszúságra hints vizet, orvosold a sebhelyet!
Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj Szentlélek Istenünk!*